СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Гергана Йорданова Георгиева

член на научно жури за оценяване на дисертационен труд „Урбанизацията в българските земи под османска власт през XIX век (до 1878 г.)“ на доц. д-р Венцислав Евтимов Мучинов за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, направление 2.2. История и археология, на основание чл. 40 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл. 6, ал. 2 и 3 от съответстващия правилник на БАН и решение на Научния съвет на Институт за изследване на населението и човека от 11.10.2023 г.

Процедурата е стартирана въз основа на решение на НС на ИИНЧ-БАН (11.10.2023 г., Протокол № 9, т. 1). Научното жури е утвърдено със Заповед № РД-6-498/11.10.2023 г. на Директора на ИИНЧ. Всички процедурни действия са съобразени с Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в БАН. Участникът в процедурата – доц. д-р Венцислав Евтимов Мучинов, отговаря на минималните национални изисквания.

Доц. д-р Венцислав Мучинов е придобил бакалавърската си степен по история в Софийския университет през 2002 г.; магистърска степен в същия университет през 2003 г., докторската си степен в Центъра за изследване на населението при БАН (2009 г.). Професионалният опит на доц. В. Мучинов в ИИНЧ при БАН включва академичното му развитие от главен асистент в доцент и административната длъжност научен секретар на Институт. Доц. Мучинов участва в 10 проекта с различни източници на финансиране – ФНИ, БАН, МС на Р България, Ирландски национален университет в Голуей, Ирландия. На два от проектите той е ръководител, а в останалите е член на екипа. Има специализация в Аристотеловия университет в гр. Солун, Гърция (2007-2008 г.).

В настоящата процедура за придобиване на научна степен „доктор на науките“ доц. В. Мучинов представя дванадесет публикации: дисертационен труд, седем статии и три студии. Представеният дисертационен труд „Урбанизацията в българските земи под османска власт през XIX век (до 1878 г.)“ има безспорен приносен характер. В седем глави последователно са разгледани условията и факторите за развитието на процеса на урбанизация в българските земи през XIX век. Убедително са представени значението на административната система и икономическото развитие на Османската империя за разрастването на градовете. Обърнато е внимание на някои ключови мерки през танзиматския период като модернизацията на транспорта и съобщенията и борбата за ограничаване на епидемиите. Изследвани са урбанизационната политика на османската власт, политиката на модернизация и благоустройство на градовете и промените в административната структура, които водят до увеличаване броя на градовете в българските земи чрез целенасоченото издигане в нов градски статут на някои селища.

Впечатляващ е обемът и разнообразието на използваните извори. Доц. В. Мучинов изследва в детайли развитието на редица български градове, което постига благодарение на многобройните и разнообразни извори. Той използва ефективно наличната българска, гръцка и османска периодика за извличане на статистически данни демографското развитие и проследяване на реформените и административни

актове на властта, свързани с промяна на статута на някои български градове. Особено ценно е използването на някои слабо познати на българските изследователи извори като документите от Македонския архив в Солун и османски документи от Ориенталски отдел на Националната библиотека – София, както и от някои други държавни архиви в страната.

Доброто познаване на историографията позволява на доц. Мучинов да има ясен поглед върху развитието на редица градове в българските земи. Важни са наблюденията му за западането на някои градове в резултат на политически турбуленции, разоряване, миграции (като Сливен, Свищов, Никопол, Варна и др.); липсата на синхрон в развитието на Пловдив – важен търговско-занаятчийски, но не и административен център; издигането на някои градски центрове за сметка на западането на други, като Русе, който успява да „засенчи“ не само Силистра, но Шумен и Търново. Смятам, че доц. Мучинов е успял да постигне истинско осмисляне на цялостната картина като избегне представянето на механичен сбор от статистически данни, както би могло да се получи при изследване на такъв голям брой градски центрове. Бих препоръчала да използва двете монографии на доц. д-р Николай Тодоров за развитието на Тулча и Котел през XIX век, които биха били добър принос по темите за трудовите миграции и демографското и стопанско развитието на Добруджа.

Доц. В. Мучинов много точно формулира целта си и убедително подчертава нейната важност и нуждата от подобно изследване: цялостно мащабно разглеждане на процеса на урбанизация в българските земи, включвайки различните фактори, които са му оказали въздействие. Урбанизацията е много важна тема за историческата наука, тъй като влияе върху динамиката на редица процеси и има допирни точки с много теми в историческите изследвания. Изследването на урбанизацията на българските земи през XIX век в сравнителен план със Западна Европа е още по-значим принос, тъй като това дава нова перспектива, повдига въпроса за „изоставането“ или не на процесите на Балканите, помага да осмислим тези процеси в широка перспектива. Особено ценно и важно е, че доц. В. Мучинов поставя урбанизационното развитие на българските земи в османски контекст като подчертава ролята и значението на танзиматските модернизационни реформи, на териториално-административното устройство и др. – контекст, който се неглижираше дълго време в нашата историография. Дори и до момента не се обръща достатъчно внимание на законовата и административната рамка, в която се развиват българските градове. По този начин той влиза в един нов тренд на по-задълбочено осмисляне на българската история от XIX век с включването на османската среда и нейното влияние върху българите. Като пример за тази тенденция ще посоча последните лекции и статии на чл. кор. проф. дин Иван Русев и докладите на редица колеги в ежегодните конференции по стопанска история, организирани от Центъра за стопанско-исторически изследвания.

Очертаващите се основни тематични полета в останалите изследвания – статии и студии, са пряко свързани с интересите на доц. д-р В. Мучинов в областта на урбанизацията и демографското развитие на градовете в българските земи. Разгледани са конкретни случаи на урбанизационно развитие и урбанизационна политика като например Пловдивския санджак, Дунавския вилает, средногорските градове. Много интересна и полезна е темата, върху която се фокусира доц. Мучинов – османската

политика през третата четвърт на XIX век за увеличаване броя на градовете и предоставяне на градски статут на някои старопланински селища. Засегната е и темата за холерните епидемии в българските земи и мерките на османската власт за тяхното ограничаване – тема, която в светлината на събитията от последните години, и по-точно Ковид 19, придоби ново значение.

Заявявам, че в трудовете на доц. д-р Венцислав Евтимов Мучинов не откривам плагиатство и не е налице недостоверност на представените от него научни данни. След запознаване с представените по процедурата материали и научни трудове и анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни приноси намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на уважаемото Научно жури да изготви доклад-предложение до НС на ИИНЧ при БАН за присъждане на доц. д-р Венцислав Евтимов Мучинов на научната степен „доктор на науките“, в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология.

12.11.2023 г. ……

Велико Търново / доц. д-р Гергана Георгиева /